

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Palóczy Edgár*

Cím: *Mátyás király palotájának pompás maradványaira bukkantak Budán*

Forrás: *Pesti Napló*

3m

(Hely)

1925. 12. 3.

(Idő)

(v. fiz.)

(Old)

Osztályozás

Tárgy

902.6

Hely

Vár

Idő

"1925"

Személy

Csőfőrtők

PESTI NAPLO

Mátyás király palotájának pompás maradványaira bukkantak Budán

A Váralja uccai szenzációs leletek – Az Aula marmorea és a híres szökőkút részei – Vörös és fehér márványalkotások épületekövek gyanánt a falban – Mátyás Király Emlékmúzeum a királyi várpalotában

Engedélyt kérnek a kormányzótól, hogy ásatásokat végezhessenek a Várkertben

Alig néhány napja, hogy e hasábkon egy Óbudán feltalált antik szoborfejet mutattam be, s íme, a magyar multnak leggazdagabb kincsesháza: a budai föld oly emlékekkel gazdagítja középkori köemlékben annyira szegény múzeumainkat, amelyek szinte a hazában méltó feltűnést fognak kelteni.

Mátyás király budavári híres palotájából, amely valaha a városok királynőjévé tette Budavárát és amelynek szépségeit nem győzték magasztalni a reneszánsz legkiválóbb írói, költői, eddig csak igen jelentéktelen, csonka maradványok kerültek elő. Néhány pillértörök és csonka pillérfejezet más-más helyen befalazva volt minden enemű emlékünknél.

Néhány nap előtt a Szarvas tér közelében

levő Váralja uccában vízvezetéki munkálatok új csőhálózat elhelyezését tették szükségessé.

Két-három méter mélységben váratlanul nagy akadályba ütközött a munkások csákánya.

Nyolcvan centiméter átmérőjű, csiszolt és fényezett óriási gránitköszloptörzs került napvilágra, mire a további munkálatokat beszüntették mindaddig, míg dr. Lux Kálmán, Mátyás király Budaváranak legalaposabb ismerője, Budapest régiségeinek leglelkesebb kutatója ki nem szállt a helyszínrre.

Dr. Lux helyszíni mérései nyomában megállapították, hogy az oszlop eredeti magassága igen tekintélyes volt. Szerinte

kétségkívül töredéke a Bonfini által fellelő szavakkal megénekelt Aula marmoreának, Mátyás király várkertje híres márványpalotájának.

amelynek négy jellegzetes sarokoszlopa még a török időkben való budai városképeken is megvan: a Várhegynek nyugati lábánál, nem messze a mostani lelet helyétől, ahova a feltalált rész kétségkívül építőanyag gyanánt került a törökök várbástyaerősítő munkálatai alkalmával. Igen valószínűnek tartom, hogy e márványpalotának megalkotója Chimenti Camiccio volt. Róla jegyezte fel Vasari hogy Hollós Mátyás király szolgálatában épített számára palotákat, kerteket, kutakat, kerti mulatóházakat díszítményekkel, vésésekkel, szobrászati erkélyekkel s hasonló dolgokkal, melyeket nagy szorgalommal végzett Baccio Cellini, aki munkatársa volt Budán.

Az ásatás most már dr. Lux személyes felügyelete mellett folat tovább. Az oszloptörzs

lelőhelyétől 80 méternyire vastag fal keresztülbontása vált szükségessé.

S ekkor újból nyilvánvaló lett: mily vandál módon használta fel profán építőkövek gyanánt a nagy király palotájának örökbecsű alkotásait az utókor.

E falba falazva ugyanis Mátyás király palotájának egyik díszes szökőkútjának részei kerültek elő, talán éppen azé, amelyet 1664-ben Evlia Cselebi, a török világutazó ekként írt le híres útleírásában és amelyet az 1591-ben Budán járt báró Vratislaw is említ: »Budának Kizil Elma (vörös alma) palotája terén hasonlíthatatlan fehér márványból egy gyönyörű nagy medence van, melybe a magyar mesterember királyi korszó nagyságú esigaalakokat

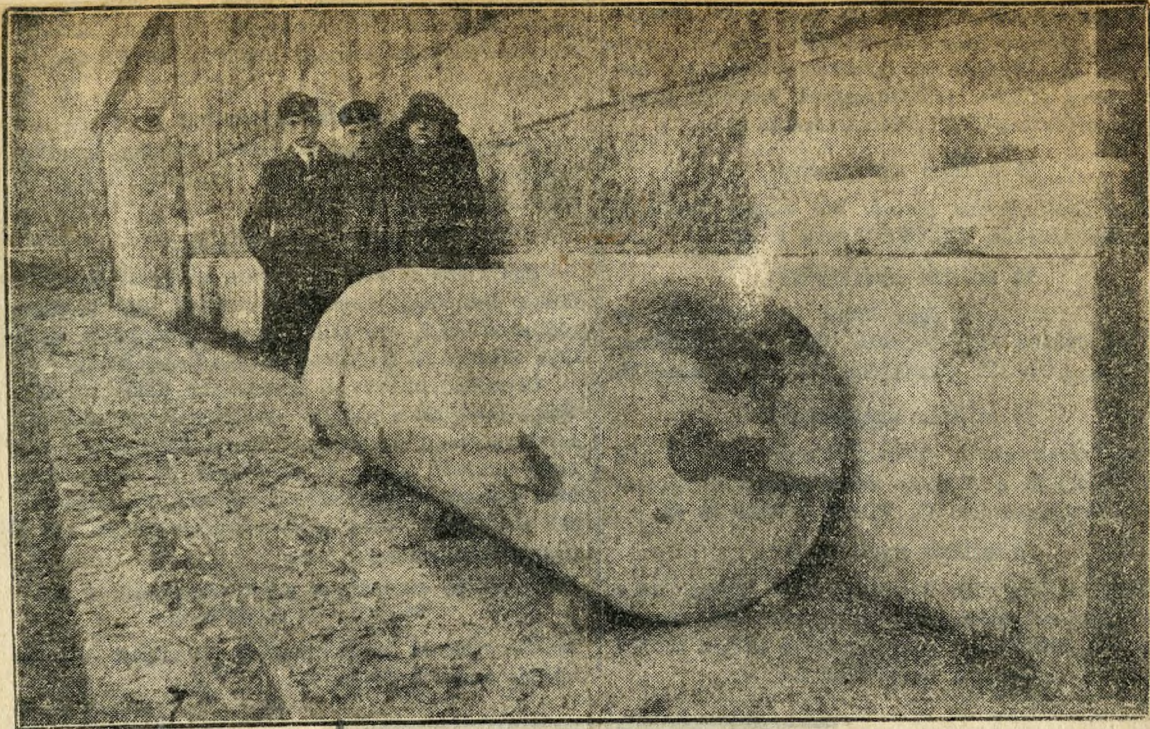
öntött bronzból oly módon, hogy a esiga éppen szarvait mutatja ki házából. E esigák fölé egy nagy bronzserleget oly mesterséggel helyezett el, hogy olyant nem lehet készíteni, mert e bronzserlegbe 30—40 ember befér. A serleg szélén a folyóvizekre vonatkozó versek és költemények vannak magyarul felírva. Köröskörül *íjesztő, gonoszarcú manók fehér fejéből* tiszta víz folyik a márványmedencébe... A most feltalált szökőkút rész egy szökőkút befejező része, amelyen dr. Lux véleménye szerint ketős rendben *nagyobb medencék* lehettek. A lelet maga késő gót jellegű 8 szögletes oszlop. Oszlopfeljezetszerű felső részén egy mély vízcsésze van és belőle van a kifolyó kivésve. Ez a kifolyó igen szép stilizált női fejekkel van díszítve. Talán ezeket nézte 1664-ben *Evlis Cselebi* az igazhívő, minden emberi ábrázolástól irtózó muzulmán világutazó az íjesztő, gonoszarcú manóknak, akiknek élő földi másai alighanem nem egyszer megrabolták napjainak és éjjeleinek nyuzalmát a szőke Duna partján.

Még a szökőkút maradványainak feltárása előtt, ugyancsak a falban pompás vörösmárvány *kora renaissance jellegű ballustrád* (mellvéd) pillérkövei kerültek elő, rájuk faragott igen díszes akanthus-levelekkel és egy fehér márványból való balluszterbákkal, amelyek

Mátyás király palotájának egykori fényét varázsolják szemünk elé.

Végül a nagy király híres termének maradványaként hatalmas homokkőből való vállkő került elő a falból, amelyen számos kőborda metsződik össze, sejtetve a terem nagyszerűségét, amelyből ide került.

Az ásások folytatásának itt útját állta a királyi Várkert. Tekintettel azonban arra, hogy itt további nagyfotosságú leletekre van kilátás.

Mátyás király márványpalotájának hatalmas oszloptörzse. (Az oszlop mellett a felfedező dr. Lux Kálmán felesége és fiai)

1925 december 3 5

dr. Lux Kálmán jelentést terjesztett a kormányzóhoz, amelyben engedélyt kér az ásások folytatására a Várkertben.

A 35 métermázsányi oszloptörzs kivételével a többi leletek immár a Székesfevárosi Múzeumban vannak. Dr. Lux-nak azonban az a terve, hogy a királyi vár egyik szép termébe összegyűjtse mindazon ma elszórtan levő emlékeket, amelyeknek Mátyás király palotájából való eredete kétségtelen.

A felvetett eszmét oly szépnek tartom, hogy e téren továbbmegyek. Úgy vélem, hogy a nagy magyar renaissance királynak emlékét a királyi Várpalotában egy nagyszabású *Mátyás Király Emlékmúzeum*-mal kellene megörökíteni. Benne összegyűjteni mindent, ami *Hollós Mátyás* királyra emlékeztet: összes birtokunkban levő Korvináit, képmásait, érmeit, fenkölt egyéniségét dicsőítő újabbkari szobrászati és festői alkotásokat, egyszerűen mindent, ami az ő szelleme és nagy lelke ma is ható varázsának köszöni létét. Palóczy Edgar